

การส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้วยพระพุทธศาสนา

Promoting National Security through Buddhism

ชญาดา เข้มเพชร

Chayada Kempetch

กองบัญชาการกองทัพไทย

Royal Thai Armed Forces Headquarters, Thailand

Corresponding Author's Email: kaizanaja@hotmail.com

Received February 7, 2022; Revised March 20, 2022; Accepted May 10, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดการส่งเสริมความมั่นคงของชาติด้วยพระพุทธศาสนาในการศึกษาอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาอธิบายถึง ความมั่นคงแห่งชาติ กำลังอำนาจแห่งชาติ และการปรับเปลี่ยนมุมมองจากการใช้อำนาจแบบแข็ง (Hard Power) เป็นการให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจแบบอ่อน (Soft Power) เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของชาติในปัจจัยเชิงระดับ และปัจจัยเชิงมิติ สรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาสามารถนำมาเป็นหลักคิดในการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติ ในมิติต่าง ๆ ได้ ดังนี้ 1) มิติด้านการเมือง ด้วยการปกครองระบอบ “ธรรมาธิปไตย” ยึดหลัก “อปริหานิยธรรม 7” เป็นธรรมนูญ บริหารบ้านเมืองด้วยหลัก “ราชสังคหวัตถุ 4” ผู้นำมีคุณสมบัติตามหลัก “ทศพิธราชธรรม” และประชาชนปฏิบัติตามหลัก “ตามรอยพระยุคลบาท” และ “ศีลห้า” 2) มิติด้านเศรษฐกิจ ด้วยหลัก “ทฤษฎีธัมมิกัตถ 4” และหลัก “ปาปณิกธรรม 3” 3) มิติด้านสังคมจิตวิทยา ด้วยหลัก “ไตรสิกขา” “อริยมรรค” และพัฒนาสัมมาทิฐิด้วย “ปรัโตฆะสะ” และ “โยนิโสมนสิการ” 4) มิติด้านการทหาร ด้วยหลัก “ทศพิธราชธรรม” และ 5) มิติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยหลัก “กัลยาณมิตรธรรม 7”

คำสำคัญ: ความมั่นคงแห่งชาติ, พระพุทธศาสนา, ธรรมาธิปไตย, ทฤษฎีธัมมิกัตถ 4, โยนิโสมนสิการ, กัลยาณมิตรธรรม 7

Abstract

This study aims to present the concept of promoting national security through Buddhism in relevant educational training courses aspects national security. Describe national security; national power and the shift in perspective from Hard Power to focus on Soft Power to promote national security both level factor and dimensional factors. The finding were: 1) Political doctrine of “Dhammadhipateyya” promoted by “Aparihaniyadhamma” as a principle, four bonds of fellowship “Sangaha-vatthu” as main administration, and Ten Royal Virtues (Dasarajadhamma) for governance, as well as five precepts of commitments to abstain from killing living beings, stealing, sexual misconduct, lying and intoxication; 2) Economy aspect based on four principles of “Ditthadhammikattha 4” and three principles of “Papanikadhamma 3”; 3) The Socio-psychology aspect of “Tri - Sikkha” and “Maggā” to

develop right view of “Paratoghosa” and “Yonisomanasikàra”; 4) Military aspect based on “Dasaràjadhmma”; 5) 5nformation, Communication and Technology aspect based on “Kalyàõamitta-dhamma 7”.

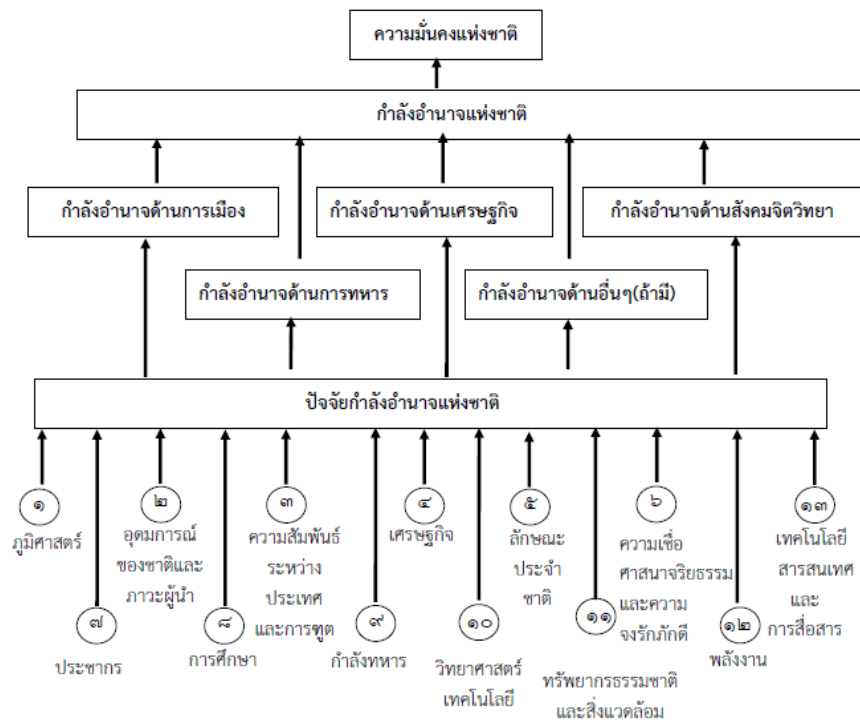
Keywords: National Security, Buddhism, Dhammadhipateyya, Ditthadhammikattha 4, Yonisomanasikara, Kalyàõamitta-dhamma 7

บทนำ

ในห้วงเวลานี้ ดูเหมือนคำว่า “**ความมั่นคงแห่งชาติ**” จะกลายเป็นประเด็นร้อนสำหรับสังคมไทย โดยเกิดปรากฏการณ์และกระแสสังคมในการเปรียบเทียบความมั่นคงทางทหารกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ทั้งสองส่วนล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบเชิงมิติที่สำคัญกับความมั่นคงแห่งชาติทั้งสิ้น ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ กำลังอำนาจแห่งชาติ และเสนอ แนวคิดการส่งเสริมความมั่นคงของชาติด้วยพระพุทธศาสนาในการศึกษาอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ได้รื้อราธิบายในประเด็นร้อนดังกล่าว

“**ความมั่นคงแห่งชาติ**” หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัย (Survival) ความเจริญก้าวหน้า (Growth) และความพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์หรือภัยคุกคาม (Threats) ทุกรูปแบบ ทั้งนี้ ความมั่นคงของชาติจะพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ปัจจัยเชิงระดับ (Level Factor) แบ่งเป็น ความมั่นคงของบุคคล ความมั่นคงของกลุ่มผู้ปกครอง และความมั่นคงของชาติ และ 2) ปัจจัยเชิงมิติ (Dimensional Factor) แบ่งเป็น มิติด้านการเมือง มิติด้านการป้องกันประเทศ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติอื่น ๆ ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยไม่ได้ยึดรัฐเป็นหลักในการพิจารณา แต่คำนึงถึงประชาชนและสังคมเป็นสำคัญ โดยมองว่ารัฐไม่มีตัวตนที่แท้จริง แต่ประชาชนต่างหากที่เป็นฐานอำนาจที่แท้จริงของประเทศ หากรัฐไม่ให้ความสำคัญอย่างแท้จริงกับความอยู่รอดปลอดภัยของประชาชน รัฐจะดำรงอยู่ไม่ได้ ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องความมั่นคงแห่งชาติในประเทศไทย นิยมศึกษาผ่านหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามองค์ประกอบของความเป็นชาติที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ประชากร 2) ดินแดน 3) รัฐบาล และ 4) อำนาจอธิปไตย บนแนวคิดว่าการที่ชาติจะมีความมั่นคงได้นั้น จำต้องมีพื้นฐานมาจากการมี “**กำลังอำนาจของชาติ**” (National Power) ที่เข้มแข็ง หรือ มีศักยภาพเพียงพอเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในปกป้องผลประโยชน์ของชาติ (National 5nterests)

กำลังอำนาจของชาติ (National Power) หมายถึง ความสามารถของชาติ รัฐ หรือ ประเทศในอันที่จะก่อให้เกิดอิทธิพลแก่รัฐ หรือ ประเทศอื่น ๆ ในการชักจูงใจให้กระทำการหรือดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน หรือ ทำให้ผลประโยชน์ของชาติบรรลุผล กำลังอำนาจของชาติมีหลากหลาย ทั้งแบบมีตัวตนและไม่มีตัวตน ทั้งรูปธรรมและนามธรรม ประกอบด้วย กำลังอำนาจด้านการเมือง กำลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ กำลังอำนาจด้านสังคมจิตวิทยา กำลังอำนาจด้านการทหาร และกำลังอำนาจด้านอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความเข้มแข็งของกำลังอำนาจแห่งชาติจะขึ้นอยู่กับ การส่งเสริมจากปัจจัยกำลังอำนาจที่สำคัญ รายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของความมั่นคงแห่งชาติ กำลังอำนาจแห่งชาติ และปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2554)

สาระสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติ คือการมุ่งเน้นที่ประโยชน์และความผาสุกของประชาชนเป็นหลักสำคัญ ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2544 ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร ความว่า “...ประเทศชาตินั้นประกอบด้วยผืนแผ่นดินกับประชาชน และผืนแผ่นดินนั้นเป็นที่เกิด ที่อาศัย ที่อำนวยการประโยชน์สุข ความมั่นคงร่มเย็นแก่ประชาชน ให้สามารถรวมกันอยู่เป็นปึกแผ่นเป็นชาติได้ ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศจึงมิได้อยู่ที่การปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไว้ด้วยแสนยานุภาพแต่เพียงอย่างเดียว หากจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความพัฒนาผาสุก ปราศจากทุกข์ยากเข็ญด้วย” (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2554)

การส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้วยพระพุทธศาสนา

การศึกษาเรื่องความมั่นคงแห่งชาติในประเทศไทย มีแนวคิดตามองค์ประกอบของความเป็นชาติเป็นหลักตามที่กล่าวข้างต้น เป็นการสะท้อนถึงการให้ความสำคัญด้านรูปธรรมในเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจแบบแข็ง (Hard Power) และเป็นฐานคิดสำคัญในหลักสูตรต่าง ๆ ด้านความมั่นคง อาทิ หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ในขณะที่บทความนี้จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติด้านนามธรรม อันประกอบด้วย 1) ความเป็นธรรมของสังคม 2) ความจงรักภักดีต่อชาติ 3) ความรู้สึกที่ดีของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล 4) นิสัยประจำชาติ และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและกลุ่มสังคม (เจษฎา มีบุญลือ, 2553) และเสนอแนวคิดการส่งเสริมความมั่นคงของชาติด้วยพระพุทธศาสนาในปัจจัยเชิงระดับ (Level Factor) บุรณาการกับปัจจัยเชิงมิติ (Dimensional Factor) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจแบบอ่อน (Soft Power)

จากแผนภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าศาสนาเป็นหนึ่งในปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติที่สำคัญ และมีบทบาทสำคัญกับความมั่นคงแห่งชาติด้านนามธรรมอย่างน้อย 2 ประเด็น คือ นิสัยประจำชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและกลุ่มสังคมต่าง ๆ ด้วยเหตุผลว่าศาสนาเป็นองค์ประกอบหลักของระบบคุณค่าของสังคม หรือ Social Value (พิทยา สายหู, 2544) จากการที่คนไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลัก นับตั้งแต่เริ่มเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจนถึงยุคปัจจุบัน เนื่องมาจากพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคำสอนที่สอดคล้องกับอุปนิสัยของคนไทยที่มีปรัชญาในการดำเนินชีวิตเรียบง่าย ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน สังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่มาพร้อมกับความทันสมัยและกระแสโลกาภิวัตน์หลายประการ แต่พระพุทธศาสนาก็ยังคงมีความทันสมัยและเป็นหนึ่งในทรัพยากรหลักด้าน Soft Power หรือ Core Soft Power Resources (กิตติ ประเสริฐสุข และคณะ, 2560) เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม (Culture) และ ค่านิยม (Value) ที่สำคัญของไทย สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ด้านความมั่นคงได้เป็นอย่างดี (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2555) อธิบายพอสังเขป ได้ดังนี้

- 2.1 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง
- 2.2 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ
- 2.3 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา
- 2.4 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร
- 2.5 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สื่อสาร

1. พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง

การเมือง (Politics) เกิดจากการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม พัฒนาเป็นชุมชนเป็นรัฐ และมีการสถาปนาระบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย (ลิขิต ธีรเวคิน, 2553) พัฒนาการของการเมืองเริ่มจากชาวเอเธนส์ ที่มองการเมืองเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ ต่อมาในตอนต้นของศตวรรษที่ 19 ชาวยุโรปมองว่า รัฐ คือโครงสร้างของการบริหารที่มีความสลับซับซ้อนโดยมีการเมืองเป็นระบบปฏิบัติการ สำหรับในยุคปัจจุบัน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์มองการเมืองในลักษณะของหน้าที่ คือ การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายสาธารณะและการกำกับให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ (ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2551) นอกจากนี้ การเมืองยังเป็นเรื่องของอำนาจและการจัดสรรอำนาจ (Power Sharing) (บุญทัน ดอกไธสงค์, 2548) และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน และองค์กรในสังคม มีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมการสถาปนาเรื่องต่าง ๆ การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การทำให้จุดประสงค์ร่วมกันของสมาชิกในสังคมบังเกิดผล ตลอดจนการประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างของคนในสังคม (Pennock, J. Roland (James Roland) and Smith, David G., 1964) กล่าวได้ว่า การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ สถาบัน และองค์กรในสังคม ในการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายสาธารณะเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยสงบสุข สำหรับในมุมมองเชิงระบบ (Systems Theory) อธิบายว่าการเมืองประกอบด้วย ชุมชนทางการเมือง (Political Community) ระบบการปกครองจากระบบการเมือง (Political Regime) และผู้ใช้อำนาจอธิปไตยหรือรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่การเมือง (Political Authorities) โดยความหมายของชุมชนทางการเมืองคือรัฐและประชาชน ระบบการเมืองคือการปกครอง และผู้ใช้อำนาจอธิปไตยคือรัฐบาล นั่นเอง (ลิขิต ธีรเวคิน, 2553)

สำหรับแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา อธิบายว่าการเมืองเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครอง หรือ “อธิปไตย” (อธิปไตยยะ) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538) แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) อัตตาธิปไตย คือ ความมีตนเป็นใหญ่ 2) โลกาธิปไตย คือ ความมีโลกเป็นใหญ่ คำนึงถึงค่านิยมของคนในสังคม และสังคมโลก และ 3) ธรรมาธิปไตย คือความมีธรรมเป็นใหญ่ หรือ การยึดถือธรรมเป็นหลักในการปกครอง ถือหลักการ ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ พระพุทธศาสนาถือว่า “ธรรมาธิปไตย” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการปกครอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ผู้ปกครองที่มีธรรมะ (มุขบุรุษที่ดี) และ ประชาชนมีธรรมะ (สัมมาชน) อธิบายได้ ดังนี้

1.1 ผู้ปกครองที่มีธรรมะหรือมุขบุรุษที่ดี มีความหมายครอบคลุมระบบการเมือง (Political Regime) และ ผู้ใช้อำนาจรัฐ หรือ รัฐบาล หรือ เจ้าหน้าที่การเมือง (Political Authorities) ได้แก่

1) ระบบการเมือง (Political Regime) พระพุทธองค์สอนว่าระบบการปกครองหรือ ระบบการเมืองที่ดี ผู้ปกครองต้องยึดหลัก “อปริหานิยธรรม 7” (condition of welfare) (มหามกุฏราช วิทยาลัย, 2538) คือ ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ได้แก่ (1) ความขยันหมั่นเพียร ประชุมกัน เนื่องนิตย (2) ความสามัคคี พร้อมเพรียง และทำกรณียกิจของรัฐ (3) ตั้งอยู่ในหลักปรัชญาของตน ไม่บัญญัติ สิ่งที่ไม่ได้บัญญัติ ไม่ถอนสิ่งที่บัญญัติแล้ว ประพฤติตามธรรม เดินตามที่เป็นอยู่ได้ไว้แล้ว (4) มีที่ปรึกษา ไม่ใช่ อำนาจเผด็จการ เคารพ นับถือ และเชื่อฟังคำของผู้เป็นใหญ่ (5) ไม่ลุ่มหลงมัวเมาในกามคุณ (6) รักษา วัฒนธรรมเดิมของตน ยึดหลักการพึ่งพิงไปจุลงแมลงงูมึงไปสู่ดอกไม้เพื่อหมายน้ำหวาน หรือ รับความรู้จาก ความเชื่อและวัฒนธรรมนั้น ๆ และผสมเกสรหรือเผยแพร่คำสอนที่ถูกต้อง โดยไม่ทำให้ดอกไม้หรือวัฒนธรรม ดั้งเดิมของดินแดนนั้น ๆ ต้องบอบช้ำ จนพัฒนากลายเป็นภูมิความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์อันเป็นผลลัพธ์จากผสม เกสรหรือคำสอนที่ถูกต้อง (7) อุปถัมภ์ศาสนาหรือมีศาสนาประจำชาติ อปริหานิยธรรม 7 นับว่าเป็น รัฐธรรมนูญที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประทานแก่ราชวงศ์ทั้ง 8 ผู้ปกครองแคว้นวัชชี ฌ สารัน ททเจตีย์ ในสมัยพุทธกาล (พระมหาวัฒนา ปณญาทิโป, 2561)

2) ผู้ใช้อำนาจรัฐหรือรัฐบาล หรือ เจ้าหน้าที่การเมือง (Political Authorities) ต้องมี ธรรมะเพื่อการบริหารบ้านเมืองและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชน หรือ หลักการสงเคราะห์ประชาชน เพื่อให้บ้านเมืองสงบสุข เรียกว่า “สังคหัตถุของผู้ครองแผ่นดิน” หรือ “ราชสังคหัตถุ 4” (มหามกุฏราช วิทยาลัย, 2538) ได้แก่ (1) สัสสมะระ ความฉลาดในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร เป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำทุกระดับให้มีความสามารถในการบริหารจัดการ เพื่อที่จะให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ไม่เกิดความขัดแย้ง (2) ปุริส เมระ ความฉลาดในการบำรุงข้าราชการ รู้จักส่งเสริมคนดีมีความสามารถ รู้จักบริหารคน (3) สัมมาปาสะ ความรู้จักผูกผสมานรวมใจประชาชนด้วยการส่งเสริมอาชีพ และ (4) วาชเปยะหรือวาจาเปยะ ความมีวาจาอัน ดุดติมน้ำใจ คือ การรู้จักใช้คำพูดที่รื่นหู สุภาพนุ่มนวล มีหลักการ มีประโยชน์ เป็นไปในทางสามัคคีปรองดอง ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดี และความนิยมเชื่อถือต่อกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

นอกจากนี้ ผู้ใช้อำนาจรัฐ รัฐบาล หรือ เจ้าหน้าที่การเมือง (Political Authorities) ยังต้องประกอบไปด้วยความดีงาม 10 ประการ หรือ “หลักทศพิธราชธรรม” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538) ได้แก่ (1) ทาน คือการสละทรัพย์ สิ่งของ เพื่อช่วยเหลือคนที่ด้อยและอ่อนแอกว่า (2) ศีล คือการมีความ ประพฤติดีงาม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนทั่วไป (3) บริจาคะ คือการเสียสละความสุขสำราญของตนเพื่อประโยชน์ สุขของหมู่คณะ (4) อาชวะ คือความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจ (5) มัทวะ คือการมีกิริยาสุภาพ อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ วาจานุ่มนวล ไม่หยาบคาย (6) ตบะ คือการเพียรพยายามไม่ให้ความมัวเมาเข้าครอบงำจิตใจ ไม่ลุ่มหลงกับอบายมุขและสิ่งชั่วร้าย (7) อักโกระ คือการมีจิตใจมั่นคง สุขุม เยือกเย็น อดกลั่นไม่แสดงความ โกรธหรือความไม่พอใจให้ปรากฏ (8) อวิหิงสา คือความไม่เบียดเบียน ไม่กดขี่ข่มเหง กลั่นแกล้งรังแกคนอื่น ไม่

หลงในอำนาจ หรือ ทำอันตรายต่อร่างกายและทรัพย์สินผู้อื่น (9) ชันติ คือการอดทนต่องานหนัก ความยากลำบาก และอดทนอดกลั้นต่อคำติฉินนินทา และ (10) อวิโรธนะ คือความเที่ยงธรรม ไม่ประพฤติผิด ปฏิบัติตนอยู่ในความดีงาม ไม่หวั่นไหวทั้งต่อเรื่องดีและเรื่องร้าย

1.2 ประชาชนมีธรรมะ (สัมมาชน) ประชาชนมีธรรมะ หรือ สัมมาชน นับว่าเป็นหน่วยสำคัญของชุมชนทางการเมือง (Political Community) ประชาชนควรยึดหลักปฏิบัติ 2 ประการ คือ หลักตามรอยพระยุคลบาทในการเป็นข้าราชการที่ดีและเป็นคนดี ได้แก่ (1) ทำงานอย่างผู้รู้จริงและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ (2) มีความอดทน มุ่งมั่น ยึดธรรมะและความถูกต้อง (3) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เรียบง่าย และประหยัด (4) มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่เป็นหลัก (5) รับฟังความเห็นของผู้อื่นและเคารพความคิดที่แตกต่าง (6) มีความตั้งใจจริงและขยันหมั่นเพียร (7) มีความสุจริตและความกตัญญู (8) พึ่งตนเอง ส่งเสริมคนดีและคนเก่ง (9) รักประชาชน (10) เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน (สมภพ ระวังทุกข์ และคณะ, 2563) และหลักศีล 5 หรือเบญจศีล เพื่อส่งเสริมให้มีความประพฤติชอบทางกาย วาจาและใจ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการเว้นจากความชั่วและควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ทำให้สังคมสงบสุข

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาสามารถนำมาเป็นหลักคิดในการส่งเสริมการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง ด้วยการปกครองระบอบ “ธรรมาธิปไตย” โดยมีหลัก “อภิธานียธรรม 7” เป็นธรรมนูญ บริหารราชการด้วยหลัก “ราชสังคหวัตถุ 4” ผู้นำหรือผู้ปกครองมีคุณสมบัติตาม “หลักทศพิธราชธรรม” และประชาชนยึดหลัก “ตามรอยพระยุคลบาท” และ “ศีลห้า” เป็นหลักปฏิบัติ

2. พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ

พระพุทธศาสนา สอนให้เข้าใจพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจเชิงพุทธหรือพุทธเศรษฐศาสตร์ ด้วยการเน้นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจส่วนบุคคลหรือครอบครัวและการพออยู่พอกิน ด้วยเหตุผลว่าหากบุคคลหรือครอบครัวไม่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจแล้ว ย่อมส่งผลในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศชาติ ซึ่งหลักคำสอนเรื่องเศรษฐกิจหรือหลักของการพออยู่พอกินในพระพุทธศาสนา คือ “หลักทฤษฎีธัมมิกัตถ 4” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538) อันเป็นข้อปฏิบัติสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือความพอเพียง หรือเรียกว่า “หัวใจเศรษฐกิจ: อ.อา.กะ.สะ.” ประกอบด้วย

1. ขยันหา (อุฏฐานะสัมปทา: อุ) หมายถึง มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ด้วยการประกอบอาชีพสุจริต ใช้ปัญญาความสามารถดำเนินการให้ได้ทรัพย์ ตรงกับหลักการผลิต (Production) ในทางเศรษฐกิจ

2. รักษาดี (อารักขสัมปทา: อา) หมายถึง การถึงพร้อมด้วยการรักษา สามารถปกป้องคุ้มครองรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ ไม่ให้สูญหายพินาศไปด้วยภัยต่าง ๆ ตรงกับหลักเก็บออม (Saving)

3. คบกำลยานมิตร (กัลยาณมิตรตตา: กะ) หมายถึง การรู้จักคบคนดีหรือกัลยาณมิตรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เจริญก้าวหน้า ทำให้เห็นช่องทางและโอกาสต่าง ๆ ในการทำงาน ไม่ถูกชักจูงไปในทางอบาย ตรงกับหลัก Cooperation

4. ใช้ชีวิตสมดุลง (สมชีวิตา: สะ) หมายถึง ความเป็นอยู่พอดี หรือ ความเป็นอยู่สมดุลง เลี้ยงชีพแต่พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีรายได้เหนือรายจ่าย และมีเหลือเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น ตรงกับหลักวางแผนการใช้จ่ายประจำครอบครัว หรือ Household Budget

สำหรับหลักการค้าขาย พระพุทธเจ้าได้ตรัสคุณสมบัติของพ่อค้าที่จะทำให้ประสบความสำเร็จรุ่งเรือง เรียกว่า “หลักปาปณิกธรรม 3 หรือ หลักพ่อค้า” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538) ประกอบด้วย

1) จักขุมา เป็นคนตาดี หมายถึง รู้จักสินค้า ของของเป็น 2) วิรุโร เป็นคนฉลาด หมายถึง รู้แหล่งซื้อขาย รู้ความ

ต้องการของตลาด รู้จักทำเลที่เหมาะสม และรู้จักว่าที่ไหนควรขายสิ่งใด อะละ 3) นิสสัยสัมปันโน หมายถึง มีนิสัยเหมาะสมแก่การค้าขาย มีไมตรีจิตมิตรภาพกับลูกค้า มีมิตรสหายมาก รู้จักสร้างความนิยมให้แก่ตนเอง และเป็นที่เชื่อถือของคนทั่วไป

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาสามารถนำมาเป็นหลักคิดในการส่งเสริมการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ ด้วยหลักการพออยู่พอกิน หรือ “หลักทฤษฎีสามมิกัตถ 4” และทำการค้าด้วยหลัก “ปาปณิกธรรม 3”

2.1 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา

สังคมจิตวิทยา (Socio-Psychology) คือความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจกับพฤติกรรมของบุคคลตามโครงสร้างของสังคม (Social Structure) จากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะและความเข้มแข็งของประชากร สถาบันทางสังคม การเมือง ครอบครัว ศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรม (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2554) ดังนั้น ในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะลักษณะของพลเมืองไทย และ พระพุทธศาสนากับการศึกษา

2.1.1 ลักษณะของคนไทย

คนไทยมีปรัชญาในการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย แต่มีลักษณะของการแบ่งชนชั้น ซึ่งไม่ได้แบ่งตายตัวดังเช่นระบบวรรณะของประเทศอินเดีย แต่แบ่งโดยยึดสถานภาพของทรัพย์ เกียรติยศ อาชีพ และอำนาจ ตลอดจนคุณงามความดีเป็นเกณฑ์ การมีปรัชญาชีวิตที่เรียบง่ายของคนไทย เป็นผลจากการมีพื้นฐานการเป็นสังคมเกษตรกรรม ทำให้คนไทยมีการดำเนินชีวิตและการแสดงออกถึงความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่สัมพันธ์กับการเกษตรและธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ สังคมไทยยังมีลักษณะโครงสร้างแบบหลวมที่เปิดโอกาสให้บุคคลเลือกตัดสินใจกระทำการแตกต่างกันภายใต้สถานการณ์เดียวกัน โดยถือว่าเป็นเรื่องถูกต้อง และไม่มีการบีบบังคับทางธรรมเนียมประเพณี ส่งผลให้มีลักษณะเป็นปัจเจกชน (Individual) มีความยืดหยุ่น (Flexibility) เข้าใจกฎระเบียบ กติกาและบรรทัดฐานทางสังคมดี แต่ชอบละเมิดและไม่ชอบการผูกพันในระยะยาว (John F. Embree, 2016) ส่งผลให้คนไทยมีลักษณะนิสัยที่ควรแก้ไขบางประการ เช่น ขาดความสม่ำเสมอ ขาดความตั้งใจ ไม่รักษาเวลา และไม่ผูกพันกับจุดหมายของสังคม (สนธิ สมัครการ, 2546)

2.1.2 พระพุทธศาสนากับการศึกษา

คำว่า “ศึกษา” มีที่มาจากภาษาบาลีว่า “สิขฺขา” ประกอบด้วยคำว่า “สะ” แปลว่าเอง และคำว่า “อิชฺชะ” ซึ่งแปลว่าดูหรือเห็น เมื่อมารวมกันเป็นสิกขาหรือศึกษา จึงแปลว่า “ผู้ดูเองเห็นเอง” การศึกษาจึงมีความหมายว่าความรู้กับการปฏิบัติต้องไปด้วยกัน เป็นการมองถึงธรรมชาติ และส่งเสริมคุณค่าที่อยู่ภายในของมนุษย์ (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป.) การศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความฉลาด 2) เครื่องมือควบคุมเพื่อให้ใช้ความฉลาดอย่างถูกต้อง ไม่เห็นแก่ตัว และ 3) ธรรมะที่เสริมให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (พุทธทาสภิกขุ, 2532)

ความแตกต่างระหว่างการศึกษาเชิงพุทธกับการศึกษาในปัจจุบันคือ การศึกษาในปัจจุบันเน้นวิชาการแต่ไม่เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ทำให้ไม่เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ที่ประกอบด้วยตัวตนของเราเอง (กายกับใจ) ในการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่การเรียนรู้แบบพุทธ หรือ กระบวนการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้มีขึ้นในตัวมนุษย์เองด้วยการลงมือปฏิบัติจนให้เกิดเห็นคุณค่า และมีความเลื่อมใสศรัทธาในการที่จะประพฤติปฏิบัติตาม โดยมีเป้าหมายคือคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เป็นชีวิตที่อุดมด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา (วิทยาทองดี, 2555) ซึ่งก็คือการจัดการศึกษาตามหลัก “ไตรสิกขา” และการปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักมรรคมีองค์ 8 หรืออริยมรรค 8 เพื่อพัฒนาชีวิตอย่างถูกต้อง โดยยึดหลัก “สัมมา” คือความถูกต้องชอบธรรมที่ครอบคลุม

พฤติกรรมของมนุษย์ไว้อย่างครบถ้วน ประกอบด้วย 1) สัมมาทิฐิ คือความเห็นชอบ เห็นอันถูกต้อง สามารถค้นหากระบวนการแห่งความจริงได้ 2) สัมมาสังกัปปะ คือดำริชอบ ถูกต้องสอดคล้องกับความจริง 3) สัมมาวาจา คือวาจาชอบ การพูดจาถูกต้อง เมื่อใจประจักษ์ความจริงทุกด้าน วาจาอันทำหน้าที่เป็นสื่อของใจก็จะสะท้อนสื่อสารถ่ายทอดออกมาแต่ความจริงนั้น 4) สัมมากัมมันตะ คือการงานชอบ ไม่ว่าจะงานใด ๆ หากเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นจริง ย่อมเสริมค่าให้ชีวิตและสังคมเป็นสุข 5) สัมมาอาชีวะ คือการประกอบอาชีพชอบ ประกอบอาชีพถูกต้อง 6) สัมมาวายามะ คือความเพียรชอบ ความพากเพียรอย่างถูกต้อง 7) สัมมาสติ คือความระลึกชอบ รู้สึกรู้สิดำเนินตามความเป็นจริงอย่างเป็นกระบวนการ เข้าใจพฤติกรรม กิริยาหรือปฏิกริยาของชีวิต และ 8) สัมมาสมาธิ คือความตั้งใจชอบ มีจิตที่สงบมั่นคงและพร้อมที่จะเรียนรู้ (พุทธทาสภิกขุ, 2529)

ไตรสิกขาและอริยมรรค จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ศีลสิกขา คือ การฝึกอบรมพัฒนากายและวาจา ประกอบด้วย สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ 2) สมาธิสิกขา คือ การฝึกอบรมพัฒนาจิต ประกอบด้วย สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ และ 3) ปัญญาสิกขา คือ การฝึกอบรมพัฒนาปัญญา ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ (พระภิกษุวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล), 2547) หลักที่สำคัญของไตรสิกขาและอริยมรรค คือ “สัมมาทิฐิ” ซึ่งเป็นต้นทางของการศึกษาทั้งหมด มาจากปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายนอก เรียกว่า “ปรโตโฆสะ” คือเสียงจากผู้อื่น หมายถึง การเล่าเรียนศึกษา การรับฟังคำแนะนำสั่งสอนในทางที่ดี และ ปัจจัยภายใน เรียกว่า “โยนิโสมนสิการ” คือการทำในใจโดยแยบคาย หมายถึง การคิดถูกวิธี รู้จักคิด หรือ คิดตามแนวทางปัญญาตามความเป็นจริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556) ทั้งสองประการนี้เป็นปัจจัยให้เกิดการศึกษาที่ถูกต้องหรือสัมมาทิฐิ เพราะปรโตโฆสะจากกัลยาณมิตรย่อมเป็นข้อมูลที่ถูกต้องดีงาม ส่วนโยนิโสมนสิการคือเครื่องกรองข้อมูลที่ได้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เห็นเนื้อแท้ของข้อมูลที่ได้มาจากปรโตโฆสะ พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาด้วยการให้โยนิโสมนสิการ ให้เป็นแกนกลางที่ขาดไม่ได้ การค้นพบต่าง ๆ ความคิดริเริ่ม ความก้าวหน้าทางปัญญาที่สำคัญ ๆ ตลอดจนการตรัสรู้สัจธรรมก็สำเร็จด้วยโยนิโสมนสิการ ดังคำพุทธพจน์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ปัจจัยเพื่อความเกิดขึ้นแห่งสัมมาทิฐิ มี 2 ประการ ดังนี้ คือ ปรโตโฆสะ และโยนิโสมนสิการ” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538)

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาสามารถนำมาเป็นหลักคิดในการส่งเสริมการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติ ด้านสังคมจิตวิทยา หรือ ด้านการศึกษาตามหลักไตรสิกขาและอริยมรรค บนพื้นฐานของสัมมาทิฐิจากปรโตโฆสะ และ โยนิโสมนสิการ

2.2 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร

ประเทศไทยนับว่ามีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความมั่นคงในทุกด้าน โดยเฉพาะในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก และเป็นประเทศกึ่งกลางของอาเซียนที่เป็นห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ที่สำคัญของโลก ส่งผลให้ประเทศไทยมีความสำคัญทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร ทั้งนี้ สภาพภูมิศาสตร์ที่ดีตรงกับหลักธรรมที่เรียกว่า “จักร 4” หรือ “พหุการธรรม” คือ ธรรมมีอุปการะมาก เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างความดี ช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้า นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองตลอดไปสู่อันตรัง (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538) และหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพภูมิศาสตร์คือ “ปฏิรูปเทสวาสะ” โดยนัยคือ ถิ่นที่ดินนั้นย่อมมีผู้มีความรู้ทรงคุณวุฒิและทรงคุณธรรมอาศัยอยู่ และถิ่นที่ดินนั้นประกอบด้วยสัปปายะ 4 ประการ ได้แก่ 1) อาวาสสัปปายะ คือ สถานที่สบาย ดินฟ้าอากาศดี 2) บุคคลสัปปายะ บุคคลในถิ่นนั้นเป็นคนดีมีศีลธรรม 3) อาหารสัปปายะ อาหารการกินอุดมสมบูรณ์ และ 4) ธรรมสัปปายะ มีหลักการปกครองและจารีตประเพณีดีงาม (ไสว มาลาทอง, 2542) ประเทศไทยนับว่า

เป็นที่สัปปายะครบทั้ง 4 ประการ สภาพทางภูมิศาสตร์จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยอำนาจที่ทำให้ชาติมีความมั่นคงนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

สำหรับด้านการทหาร พระพุทธศาสนาสนับสนุนการใช้กำลังทหารสำหรับป้องกันตนเอง แต่ไม่สนับสนุนการใช้เพื่อรุกรานหรือข่มขู่ผู้อื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พระพุทธศาสนาไม่สนับสนุนการรุกรานผู้อื่น แต่ไม่ได้ขัดขวางการทำสงครามเพื่อป้องกันตนเองจากผู้รุกราน (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538) ทหารก็คืออาชีพ หนึ่ง และเกี่ยวข้องโดยตรงกับความมั่นคงแห่งชาติ โดยได้ชื่อว่าเป็นผู้ใช้กำลังทำหน้าที่ในการป้องกันพิทักษ์รักษาประเทศชาติ และได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรบุรุษของชาติ (ธีรเดช มีเพียร, 2553) ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ความว่า “แท้จริงแล้วทุกประเทศทั่วโลกนับแต่โบราณมา ยกย่องว่าทหารเป็นจำพวกที่มีเกียรติยศสูง เกียรติยศใหญ่ จนเกิดคำว่า “ชาติตียฤกษ์ตรี” ซึ่งเป็นคำหมายชาติของพวกหนึ่งซึ่งเป็นทหาร ได้ใช้เป็นคำเรียกพระเจ้าแผ่นดินทั่วไปว่า “พระมหากษัตริย์” คือท่านผู้เป็นทหารใหญ่ เช่นนี้ถือว่าเป็นคำยกย่องอย่างสูงซึ่งพอจะยกย่องได้ ทหารเป็นผู้แปลกจากโจรก็เพราะเป็นผู้มีความสัตย์ ถ้อยมั่นในธรรมของทหาร คือการใช้ศาสตราวุธในการที่ตั้งใจไว้ เพื่อรักษาชาติศาสนาและบ้านเมือง...” (ปรีชา กมลาคณ์, 2563)

ด้วยเหตุผลว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นจอมทัพไทย ราชธรรมของพระองค์จึงเป็นแบบอย่างที่ดีทหารควรศึกษาและนำไปประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น ธรรมะที่มีความเหมาะสมกับทหาร จึงควรเป็น “ทศพิธราชธรรม” อันประกอบด้วย ทาน ศีล บริจาคะ (บริจาค) อาชวะ (ความซื่อตรง) มัทวะ (ความอ่อนโยน) ตปะ (ความเพียร) อโกลสะ (ความไม่โกรธ) อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ขัจฉิต (ความอดทน) และ อวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม)

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาสามารถนำมาเป็นหลักคิดเป็นหลักคิดในการส่งเสริมการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร ด้วยการให้ทหารยึดถือธรรมของพระราชา หรือ ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมะประจำใจ

2.3 พระพุทธศาสนากับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ปัจจุบันโลกได้เผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงของชาติ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดการไหลบ่าของวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ ตลอดจนพฤติกรรมของประชาชน นับเป็นปัญหาด้านความมั่นคงสำหรับประเทศไทยเช่นกัน

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการในการส่งสาร หรือ แลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิด ความรู้สึก เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน (ชญาดา เข้มเพชร, 2559) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร/ข้อมูล (Message) และผู้รับสาร (Receiver) การสื่อสารที่ดี ทำให้คู่สื่อสารเกิดความเข้าใจและพึงพอใจจากการเลือกถ้อยคำที่เหมาะสม เหมาะกับบุคคล เหมาะกับโอกาส และมีความหมายตามต้องการ (มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, ม.ป.ป.) เน้นการยอมรับความเห็น มุมมอง และจุดยืนของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างด้วยภูมิรู้ และการไตร่ตรองที่แตกต่างกัน **ควรเน้นการฟังมากกว่าการพูด** และมีสติพิจารณาในสิ่งที่ได้ฟัง ตลอดจนควรรู้ทันกระแสโลกและเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ซึ่งเป็นโลกของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ Social media และสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบที่เข้าถึงได้ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมในภาพรวม

หลักของการสื่อสารจึงเน้นบทบาทของกัลยาณมิตร ในการทำหน้าที่เผยแพร่ แนะนำ ความรู้ และสร้างศรัทธา ด้วยความปรารถนาดี เมตตากรุณา เพื่อก่อให้เกิดสัมมาทิฐิ ตามแนวทางปรัโธโฆษะด้วยหลัก “กัลยาณมิตรธรรม 7” หรือหลักของมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 7 ประการ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538) ประกอบด้วย

1. ปิโย น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ต้องเป็นที่รักด้วยการยึดหลักพรหมวิหาร 4 มีความสมดุลด้าน “การเอาคน” ด้วยหลักเมตตา กรุณา มุติตา และ “การเอาธรรม หลักการ และตัวงาน” ด้วยอุเบกขา

2. ครุ น่าเคารพในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งใจและปลอดภัย ยึดถือหลักการเป็นใหญ่ เองงานเป็นสำคัญ และเอาธรรมนำหน้า

3. ภาวนีโย นำเจริญใจหรือน่ายกย่องในฐานะทรงความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง เป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ สมควรแก่การเอาอย่าง ตลอดจนเป็นที่น่าเจริญใจด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี

4. วตฺตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล การชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร เป็นผู้รู้จักพูดด้วยลักษณะที่ดี 4 ประการ คือ การพูดแจ่มแจ้ง (สันตัสสนา) พูดจริงใจ (สมาทปนา) พูดเร้าใจ (สมุตเตชนา) และพูดให้เร้าใจ (สัมปหังสนา)

5. วจนฺทโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ อดทนต่อคำพูดของผู้อื่น และพร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงตน เป็นผู้รู้จักฟัง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

6. คมภิรณฺจ กถา กตฺตา สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ สามารถเรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้ง และสามารถอธิบายให้ผู้อื่นมีความกระจ่างแจ้ง

7. โน จฏฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอสุรา คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือ เรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย หรือ ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาสามารถนำมาเป็นหลักคิดในการส่งเสริมการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยการทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ ความดีงาม และการสร้างศรัทธา ด้วยความปรารถนาดี เมตตากรุณา เพื่อก่อให้เกิดสัมมาทิฐิ ด้วยหลัก “กัลยาณมิตรธรรม 7”

บทสรุป

ถึงแม้ว่าโลกจะมีการเปลี่ยนแปลงไปมากมายเพียงใด แต่พระพุทธศาสนาได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่ายังคงมีความทันสมัย สามารถนำมายึดถือเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และเป็นหลักคิดในการส่งเสริมการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติในมิติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนมุมมองจากการใช้อำนาจแบบแข็ง (Hard Power) เป็นการให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจแบบอ่อน (Soft Power) ด้วยการเป็นตัวแทนของวัฒนธรรม (Culture) และ ค่านิยม (Value) ของสังคมไทย เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของชาติในปัจจัยเชิงระดับ (Level Factor) และปัจจัยเชิงมิติ (Dimensional Factor) ทั้งนี้ การที่พระพุทธศาสนาสามารถอยู่คู่กับสังคมเป็นเวลายาวนานด้วยความมีสถานะที่เรียกว่า Cosmic Religious Feeling คือสามารถโยงใยสรรพสิ่งทั่วจักรวาลได้อย่างแรงกล้า สนับสนุนแนวคิดนี้โดย อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ที่กล่าวว่า “...ถ้าจะหาศาสนาที่มีความสอดคล้องกับหลักการทางวิทยาศาสตร์แล้วละก็ ศาสนานั้นน่าจะได้แก่พุทธศาสนา: 5f there's any religion that would cope with the scientific needs it will be Buddhism.” (สม สุจิรา , 2555)

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ประเสริฐสุข และ คณะ. (2560). ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายยุทธศาสตร์ Soft Power ของไทย. กรุงเทพฯ: โครงการจับตาอาเซียน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2538). พระไตรปิฎกบาลีอักษรไทย ฉบับสยามรัฐ. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ชญาดา เข้มเพชร. (2559). การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย. (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรเดช มีเพียร. (2553). จริยธรรมทหาร. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพบก.
- เจษฎา มีบุญลือ. (2553). ความมั่นคงแห่งชาติ: การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาพุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- บรรจง โสดาดี และคณะ. (2555). การศึกษารูปแบบและคุณค่าของเหตุผลในการสอนธรรมของพระสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอิทธิพลต่อศรัทธาของประชาชน. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์.
- บุญทัน ดอกไธสงค์. (2548). การบริหารอำนาจ การเมือง: นโยบาย: การจัดการวิสาหกิจ. อุบลราชธานี: ม.ป.ท.
- ปรีชา กมลาคณ์. ธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของทหารอาชีพ. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2563. จาก www.geozigzag.com/pdf/moral.pdf.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). โยนิโสมนสิการ วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 24. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. นครปฐม: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).
- พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคโล). (2547). คู่มือปฏิบัติไตรสิกขา (ศีลสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขา). ราชบุรี: กองงานสื่อสิ่งพิมพ์ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม.
- พัทธยา สายหู. (2544). กลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). การศึกษาคืออะไร?. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมบุชา.
- _____. (2532). การศึกษาที่สามารถกำจัดความเห็นแก่ตัว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมบุชา.
- _____. (2529). เป้าหมายของชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. (ม.ป.ป.). การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาศึกษาทั่วไป.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2553). การเมืองการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2554). คู่มือเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- _____. (2554). ยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- วิทยา ทองดี. (2555). มนุษย์กับกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทัศน์ วิทยาเขตขอนแก่น. 8(3), 37 - 48.
- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อุทยาน. (2551). แนวความคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. เชียงใหม่: อนุชพรินตัง.
- สม สุจิรา. (2555). ไอน์สไตน์พบ พระพุทธเจ้าเห็น. พิมพ์ครั้งที่ 82. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- สมภาพ ระงับทุกข์ และ คณะ. (2563). คุณธรรมในการพัฒนาผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 16(2), 283-293. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2563. จาก <https://so04.tci-thaijo.org>.

- สนธิ สมัครการ. (2546). *วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ไสว มาลาทอง. (2542). *คู่มือการศึกษาจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สัมภาษณ์ พระมหาวัฒนา ปญญาทีโป. 5 เมษายน 2561.
- Pennock, J. Roland (James Roland) and Smith, David G. (1964). *Political Science: an introduction*. New York: McMillan.